

Asia: VN/9365/2025

Lausuntopyyntö: Hallituksen esitys eduskunnalle työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

1. Onko teillä lausuttavaa esityksestä yleisesti?

Esityksen yleisenä päämääränä on työttömyysturvan ehtoja kiristämällä lisätä kaikkien työttömien sitoutumista tavoitteelliseen työnhakuun. Esityksen tosiasiallinen kärki kohdistuu erityisesti työnhakijoihin, joiden on syystä tai toisesta haasteellisinta toteuttaa työllistymissuunnitelmassa sovittuja työnhakuvelvoitteita. On realistista olettaa, että em. ryhmään kuuluvat työnhakijat menestyvät muutenkin keskimääräistä heikommin työmarkkinoilla.

Siten on käytännössä vaikea nähdä, että pelkästään työttömyysturvan ehtoja kiristämällä, ilman muita tukitoimenpiteitä, saavutettaisiin esityksen tavoitteleva lopputulos, työllistymisen keskimääräinen nopeutuminen. Näin erityisesti nykyisessä suhdannetilanteessa, jossa yleinen työllisyyskehitys on heikko, avointen työpaikkojen määrä matala ja virtaus yli 12 kuukauden työttömyyteen jyrkässä kasvussa. Työllistymisen nopeutumista todennäköisempää on, että työttömyysturvaseuraamusten määrä kasvaa, erityisesti heikoimmassa työmarkkina-asemassa olevien työnhakijoiden joukossa.

Esityksessä aliarvioidaan lisäresurssitarpeet, joita kiristettävien velvoitteiden hallinnointi työllisyysalueilla edellyttäisi. Se olisi käytännössä uusi yksipuolinen nettolisäleikkaus kuntien työllisyysaluerahoituksesta. Resurssitarpeissa pitäisi huomioida jo reaalisesti alentuneet palvelumäärärahat.

2. Onko teillä lausuttavaa säädösehdotuksesta ja sen perusteluista?

Esitetyssä 2-portaisessa sanktiomallissa on korkea riski inhimillisesti kohtuuttomiin seurauksiin yksilötasolla. Erityisesti pitkään työttömänä olleilla voi olla myös muita monitahoisia elämänhallinnan ongelmia, joita työttömyysetuuden katkeaminen voi laukaistaa tai kiihdyttää. Monitahoisten asiakastilanteiden selvittely edellyttää työllisyysalueilla lisätyötä.

Lyhyellä siirtymäajalla tehtävä merkittävä kiristys kasvattaa neuvonta- ja muiden palveluiden tarvetta. Helpommin lankeava työssäolovalvoite heikossa suhdannetilanteessa lisää tarvetta

sellaisiin korvaaviin työvoimapalveluihin, joilla veloitteen voi kuitata. Siihen sisältyy myös näennäispalvelun riski, missä aktivointiastetta kasvatetaan enemmän sanktioiden hallinnoimiseksi kuin varsinaisen työnhaun tueksi.

3. Onko teillä lausuttavaa esityksen vaikutusarvioista?

Kuten esityksessä todetaan, uudistuksen vaikutusarviot sisältävät merkittäviä varaumia ja epävarmuuksia. Joka tapauksessa vaikutukset sekä työllisyyteen että julkiseen talouteen arvioidaan lähes olemattomiksi. Tältäkin pohjalta voidaan

Työttömyysturvaehtojen kiristys ei nettomääräisesti todennäköisesti tuo arvioituja kustannussäästöjä ainakaan täysimääräisesti ja työnhakijat todennäköisesti joutuvat kääntymään enenevässä määrin viimesijaisten sosiaalitukien puoleen. Lisäksi kiristys voi kasvattaa hyvinvointialueiden kustannuksia mielen- ja muiden terveystaloudellisten kasvaneena kysyntäpaineena.

Yhdistyneenä muihin lisäaktivointitoimenpiteisiin työttömyysturvaehtojen kiristys voi matalapalkka-aloilla aiheuttaa yhteisvaikutuksen, jossa työstä – mukaan lukien ja erityisesti osa-aikainen työ - saatava palkka ja työkuiluista tehtävät verovähennykset eivät riitä kasvaneisiin elinkustannuksiin. Yhteisvaikutusta voi edelleen lisätä palvelujen väheneminen, mm. julkisen liikenteen tarjonta, kasvukeskusten ulkopuolella.

4. Tulisiko työttömyysturvalain 2 a luvun 9 ja 10 §:n soveltamisalaa laajentaa uusiin työnhakijaa etuuden saamisen edellytyksenä velvoittaviin toimiin? Mitä nämä toimet olisivat ja miksi velvoittavuutta tulisi laajentaa niihin? Jos mahdollista, esittäkää myös arvio mahdollisen laajennuksen vaikutuksista.

Ei ole tarpeellista.

Luukkanen Ville
Raahen työllisyysalue